

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 19-10-51212 המרכז לסיוע משפטי לעולים ואח' נ' שר הפנים ואח'

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופט אברהם רובין

העותרות

1. המרכז לסיוע משפטי לעולים
2. המוקד לפליטים ולמהגרים
3. שדולת הנשים בישראל
4. נעמת - תנועת נשים עובדות ומתנדבות

נגד

המשיבים

1. שר הפנים
2. מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה

פסק דין

1. רקע כללי

אדם רשאי לבקש לקבל מעמד בישראל מטעמים הומניטריים, ומשמוגשת בקשה שכזו היא מטופלת לפי נוהל "הסדרת עבודתה של הוועדה הבינמשרדית המייעצת לקביעה ומתן מעמד בישראל מטעמים הומניטריים" (להלן – "הנוהל ההומניטרי"). לעיתים מעניקה הוועדה למבקש מעמד של תושב ארעי בישראל. במקרים כאלו שואף המבקש, מטבע הדברים, לשדרג את מעמדו למעמד של קבע. גם בקשה כזו מטופלת בהתאם לנוהל ההומניטרי. על פי הנוהל ההומניטרי לא כל בקשה לקבלת מעמד או לשדרוג מעמד מועברת להכרעת הוועדה הבינמשרדית. כך, סעיף ה.4 לנוהל מאפשר לראש צוות אשרות לדחות בקשה על הסף אם היא "מבוססת בעיקרה על טיעונים זהים אשר כבר נדחו במסגרת בקשה למעמד מכוח נוהל ייחודי אחר", וסעיף ו' לנוהל מסמיך את ראש הדסק במטה רשות האוכלוסין לדחות בקשה על הסף אם היא "לא מעלה טעמים הומניטריים" (ראו – [ע"ם 2357/14 אסברוק נ' משרד הפנים](#) (19.3.15); [בר"ם 564/18 פלונית נ' משרד הפנים](#) (10.7.18)).

במקביל לנוהל ההומניטרי, קיימים נהלים המאפשרים לזרים שיש להם בני זוג ישראלים לקבל מעמד בישראל, תחילה מעמד של תושבים ארעיים ובהמשך אף מעמד של קבע (להלן יכונה נהלים אלו – "הנוהל המדורג"). כדי לקבל מעמד מכוח הנוהל המדורג לא

חייב המבקש להוכיח קיומם של טעמים הומניטריים מיוחדים, אלא בעיקרו של דבר די בכך שהוא יוכיח קיומו של קשר זוגי כן ואמתי עם בן זוג ישראלי, שכן הקשר הזוגי, ולא הטעמים ההומניטריים, הוא שמצדיק מתן מעמד בישראל לפי הנוהל המדורג [\(בג"ץ 754/83 רנקין נ' שר הפנים פ"ד לח \(4\) 113 \(1984\)\)](#). לעיתים, לאחר שבן הזוג הזר קיבל מעמד בישראל ניתק הקשר הזוגי בינו לבין בן זוגו הישראלי, בין אם מחמת פרידתם של בני הזוג, בין אם מחמת פטירתו של בן הזוג הישראלי. במקרה כזה נשמט הטעם שהצדיק מתן מעמד לבן הזוג הזר מכוח הנוהל המדורג, ולפיכך עליו לעזוב את ישראל [\(בג"ץ 874/07 אדמונינה נ' הלשכה למנהל אוכלוסין \(8.11.11\)\)](#). ואולם, נוהל 5.2.0017 "נוהל הטיפול בהפסקת הליך מדורג לבן זוג זר של ישראלי", ונוהל 5.2.0019 "נוהל הטיפול בהפסקת הליך מדורג להסדרת מעמד לבני זוג של ישראלים כתוצאה מאלימות מצד בן הזוג הישראלי" (להלן – "נהלי הפסקת הליך מדורג"), קובעים כי בהתקיים תנאים מסוימים ניתן לשקול את המשך מתן המעמד בישראל לבן הזוג הזר למרות פקיעת הקשר הזוגי, זאת במסגרת הנוהל ההומניטרי. העתירה שלפניי עוסקת בעיקר במי שבהמשך לנהלי הפסקת ההליך המדורג קבלו מעמד של תושבי ארעי בישראל ומשאלתם היא שמעמד ישודרג למעמד של קבע.

2. העתירה

מן האמור לעיל יובן, כי משאלתו הראשונית של כל מי שמבקש את שדרוג מעמדו היא שבקשתו לא תידחה על הסף, אלא תועבר לדיון בוועדה הבינמשרדית. עד לאחרונה לא נקבע בנוהל ההומניטרי האם ומתי תועבר בקשה לשדרוג מעמד לבחינת הוועדה הבינמשרדית, ועמדת המשיבים בעניין זה הייתה, כי בקשה לשדרוג מעמד תועבר לדיון בוועדה רק אם הראה המבקש שינוי נסיבות שמצדיק את שדרוג המעמד. כפועל יוצא מעמדה זו, אדם אשר קיבל מעמד ארעי בישראל ולא יכול היה להראות כי מאז שקיבל את המעמד הארעי חל שינוי נסיבות כלשהו, נותר במעמדו הארעי תקופה ארוכה, ובקשתו לשדרוג כלל לא הועברה לדיון בוועדה הבינמשרדית. בתי המשפט הסתייגו ממצב דברים זה (ראו למשל – עמ"ן 59068-01-17 **מדינת ישראל נ' להב (28.5.17)**; עמ"ן 57025-01-18 **אלכסייב נ' משרד הפנים (5.7.18)**; עמ"ן 20942-10-17 **מדינת ישראל נ' זילואגו (27.3.18)**). בעקבות הסתייגויות אלו הוסף לנוהל ההומניטרי סעיף י"ב הקובע כי: **"ככלל בקשה לשדרוג מעמד לרישיון ישיבת קבע מטעמים הומניטריים תוגש לאחר שהמבקש שהה תקופה רצופה בת 10 שנים לפחות ברישיון לישיבת ארעי מסוג א/5 שניתן בהתאם לנוהל זה"**.

בעתירה שלפניי מבקשות העותרות כי בית המשפט יבטל את הוראת סעיף י"ב. לחלופין מבקשות העותרות, כי בית המשפט יורה על קיצור התקופה האמורה בסעיף ל-5 שנים, וכן שיורה כי בתום התקופה של 5 שנים כאמור תיבחן בחיוב האפשרות של מתן מעמד קבע בישראל למבקש, וכי בהיעדר ראיות לסתור השתקעות בישראל יינתן למבקש מעמד של קבע. עוד מבקשות העותרות, שייקבע כי במניין התקופה האמורה תבוא בחשבון כל תקופה שבה החזיק המבקש ברישיון א/5, ובכלל זה תקופה שבה החזיק המבקש במעמד זה שלא מכוח הנוהל ההומניטרי.

לשון אחר, העותרות מבקשות בעתירתן ליצור מצב שבו מי שמחזיק ברישיון א/5 במשך תקופה של 5 שנים, מסיבה כלשהי, יקבל בתום התקופה רישיון לישיבת קבע, אלא אם תראה הרשות, שעליה יהיה מוטל הנטל בעניין זה, כי יש סיבות טובות שלא לעשות כן.

3. העובדות

כאמור, ביום 21.10.18 תוקן הנוהל ההומניטרי והוסף בו סעיף י"ב אשר זה נוסחו המלא:

"ככלל, ככל שתוגש בקשה לשדרוג מעמד רישיון ישיבת קבע מטעמים הומניטאריים, היא תידון בוועדה הבינמשרדית בכפוף לכך שהמבקש שהה תקופה רצופה בת 10 שנים לפחות ברישיון ישיבת ארעי מסוג א/5 שניתן בהתאם לנוהל זה.

בשים לב לאמור בס' 2 לנוהל, בסמכות מנהלת אגף אשרות ומעמד לאשר בקשה לשדרוג המוגשת על פי ס' זה ללא צורך בדיון בוועדה הבינמשרדית. בכל מקרה אחר שאינו אישור, תעביר מנהלת אגף אשרות ומעמד את הבקשה לדיון בוועדה הבינמשרדית".

הנה כי כן, בהתאם להוראה זו, ובניגוד למצב ששרר לפני התיקון, מי שמבקש שדרוג מעמד לאחר ששהה 10 שנים במעמד ארעי מכוח הנוהל ההומניטרי, זכאי לכך שבקשתו תידון לפני הוועדה הבינמשרדית, זאת מבלי שהוא יידרש להצביע על שינוי נסיבות.

ביום 28.1.19 פנו ב"כ העותרת 1 למנכ"ל רשות האוכלוסין בבקשה לקצר את התקופה שנקבעה בנוהל לחמש שנים, ולכלול בתקופה האמורה כל תקופה שבה החזיק מבקש השדרוג ברישיון לישיבת ארעי, אף שלא מכוח הנוהל ההומניטרי. כן בקשו ב"כ העותרת 1, כי תיקבע בנוהל הוראה המעניקה לוועדה הבינמשרדית שיקול דעת לקצר את התקופה האמורה אף בהיעדר שינוי נסיבות מאז שניתן רישיון ישיבת הארעי.

ביום 11.4.19 השיבה לפנייה עו"ד תהילה אראל – מנהלת מחלקה בכירה בלשכת היועץ המשפטי של רשות האוכלוסין וההגירה. בתשובה נדחתה בקשת העותרת 1. כנקודת מוצא לתשובה ציינה עו"ד אראל כי לפי הדין אין לאדם זכות קנויה לקבל מעמד בישראל מטעמים הומניטריים בשל עצם שהותו בישראל, וכי שיקול הדעת הנתון לשר הפנים בהענקת מעמד מטעמים הומניטריים הוא רחב. עוד צוין בתשובה, כי סעיף יב' הוסף לנוהל ההומניטרי בעקבות פסקי דין שניתנו על ידי בתי המשפט לעניינים מינהליים. כן הוסברה בתשובה משמעות התיקון לנוהל מנקודת מבטם של המשיבים:

"בנוהל נקבע פרק זמן שלאחריו, ככלל, תשקול הוועדה מתן מעמד קבע למבקש. פרק הזמן בן 10 שנים במעמד ארעי, שניתן בהתאם לנוהל זמן הינו כזה שלדעת הרשות מצדיק בחינת בקשה לשדרוג ממעמד ארעי לרישיון ישיבת

קבע. בכך קיים למעשה אופק לדיון בשדרוג למעמד קבע, כך שבשונה מעמדת הרשות עובר לעדכון הנוהל, הדרישה לשדרוג מעמד שניתן מטעמים הומניטריים איננה עוד שינוי נסיבות מהותי המצדיק מתן

רישיון ישיבת קבע, והמחזיק במעמד ארעי שניתן מטעמים הומניטריים איננו עוד בבחינת מחזיק במעמד ארעי לנצח".

בתשובה אף הודגש, כי בסמכות ראש הדסק לבחון בקשות לשדרוג מעמד בטרם חלפו 10 שנים ולהעביר את המתאימות שבהן, לדעתו, לדיון בוועדה הבינמשרדית. ולבסוף, נדחתה בתשובה בקשת העותרת 1 להכיר בתקופות ישיבת ארעי שלא מכוח הנוהל ההומניטרי כחלק מהתקופה של 10 שנים, זאת בנימוק ש"מדובר ברישיונות שמקורם שונה, ב"שתי מסכתות שונות של נקודות מוצא ועילות" ולפיכך אין מקום לצירופן [\(ע"ר 1500/17 נטליה פוקרובה נ' משרד הפנים](#) (סעיף 9 לתשובת עו"ד אראל).

ביום 12.5.19 פנו ב"כ העותרת במכתב נוסף, בו פורטו השגות שונות בנוגע לתשובתה של עו"ד אראל. כן בקשו ב"כ העותרות לדעת האם מכתבה של עו"ד אראל הוא בבחינת תשובה סופית של הגורם המוסמך – מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה – לפניית העותרת 1.

ביום 14.8.19 השיבה עו"ד אראל לפניית ב"כ העותרת 1, והבהירה כי תשובותיה הן על דעת מנכ"ל הרשות. במכתבה ציינה עו"ד אראל כי העמדת התקופה בנוהל על 10 שנים ולא על 5 שנים, מצויה עמוק בתוך מתחם שיקול הדעת של השר, וכי כמקובל גם בנהלים אחרים נקבע כי התקופה תימנה מיום מתן המעמד ולא מיום הגשת הבקשה. עו"ד אראל אף הדגישה בתשובתה כי ההבדל בין מעמד ארעי לבין מעמד של תושבות קבע מתמצה רק בזכות לבחור לכנסת ובצורך להאריך את הרישיון בכל שנה, ועל כן התקופה שנקבעה בנוהל סבירה למרות אורכה. עוד ציינה עו"ד אראל, כי הגם שלפי התיקון לנוהל ההומניטרי תקופות בהן החזיק מבקש השדרוג ברישיון ישיבת ארעי לא יימנו במסגרת תקופת 10 השנים, הרי ש: "...יש משמעות לתקופה הכוללת במהלכה החזיק המבקש במעמד ארעי וזו מהווה שיקול רלוונטי במסגרת בחינת מכלול נסיבות העניין, והדבר נלקח בחשבון הן בבחינת הבקשה ההומניטרית להסדרת מעמד בישראל והן בבקשה לשדרוג המעמד בבוא העת כפי שנכתב במכתבי הקודם, אינה אוטומטית".

יוצא אם כן, שלשיטת המשיבים התיקון לנוהל ההומניטרי משפר את מצבם של מחזיקי רישיונות לישיבת ארעית, בכך שהוא מבטיח כי בקשותיהם לשדרוג מעמד יועברו לדיון בוועדה הבינמשרדית בתום 10 שנים שבהן הם מחזיקים ברישיון לישיבת ארעי, בעוד שלפני תיקון הנוהל בקשותיהם לא בהכרח הועברו לדיון בוועדה, אלא נדחו על ידי ראש הדסק בהתאם לסמכותו לפי סעיף ו' לנוהל.

יושם אל לב, כי התיקון לנוהל ההומניטרי איננו קובע כיצד תנהג הוועדה הבינמשרדית בבקשות של מי שמחזיקים כבר 10 שנים ברישיון לישיבת ארעי - האם ישודרג מעמדם ובאילו תנאים.

בעניין זה לא שונה הוראת סעיף י"ב לנוהל ההומניטרי משאר סעיפי הנוהל, שגם הם לא מכוינים בדרך כזו או אחרת את שיקול דעתה של הוועדה. על רקע כל האמור, הוגשה העתירה שלפניי.

4. טענות העותרות

העותרות מדגישות כי עתירתן מתייחסת אך ורק למי שנמצאו זכאים לקבלת מעמד של תושב ארעי בישראל, ואשר לא חל בעניינם נוהל ספציפי הכולל מתווה לשדרוג עתידי למעמד של קבע. העותרות טוענות כי התיקון לנוהל ההומניטרי איננו מיישם כהלכה את הערות הערכאות השיפוטיות לפיהן לא ניתן להשאיר לנצח אדם במעמד ארעי. העותרות טוענות כי הנוהל בנוסחו הנוכחי מרע את מצבם של מי שמחזיקים ברישיונות לשיבת ארעי, כיוון שבעבר הם יכלו להגיש בקשות לשדרוג מעמדם גם בטרם מלאו 10 שנים למעמדם כתושבי ארעי, ואילו כיום הדבר מותנה בשינוי נסיבות ובקיומן של נסיבות חריגות.

העותרות עומדות בעתירתן על הנזק הנפשי, החברתי והכלכלי אשר נגרם לאדם כתוצאה מהתארכות מעמדו הארעי במשך תקופה ארוכה. כן מצביעות העותרות על מגבלות שונות החלות על תושב ארעי בהשוואה לתושב קבע.

העותרות מלינות על כך שבנוהל אין כל קריטריונים שינחו את הוועדה הבינמשרדית בשאלה האם ומתי להיעתר לבקשת שדרוג שמגיש תושב ארעי ותיק.

העותרות טוענות כי הגם שהנוהל משאיר פתח מסוים אשר מאפשר להעביר לדיון בוועדה גם בקשות של מי שאינם מחזיקים 10 שנים ברישיון לשיבת ארעי, הרי שהלכה למעשה תנאי הנוהל לא מאפשרים את קיצור התקופה.

העותרות טוענות כי הנוהל פוגע בעיקר בנשים ובמיוחד בנשים עם ילדים ובנשים שסבלו מאלימות של בני זוגן.

5. טענות המשיבים

המשיבים טוענים כי דין העתירה להידחות בהיותה כוללנית.

לגוף העניין עומדים המשיבים על שיקול הדעת הרחב הנתון לשר הפנים בהקשר של מתן מעמד בישראל מטעמים הומניטריים, על כך שלא ניתן להגדיר מראש רשימה של נסיבות הומניטריות, ועל כך שהפסיקה הכירה במדיניותם המצמצמת של שרי הפנים לאורך השנים במתן מעמד לזרים בישראל. בהמשך לכך עומדים המשיבים על הפסיקה שקובעת כי מרחב ההתערבות של בתי המשפט בשיקול דעתו של השר הוא מצומצם, והם מדגישים כי הדברים נכונים ביתר שאת במקרה כמו המקרה דנא, בו מתבקש בית המשפט להפעיל ביקורת שיפוטית על נוהל כללי, להבדיל מהפעלת ביקורת שיפוטית במקרה קונקרטי.

המשיבים טוענים כי אין יסוד לטענה לפיה התיקון לנוהל ההומניטרי הרע את מצבם של מי שמחזיקים ברישיונות לשיבת ארעי. לטענת המשיבים ההיפך הוא הנכון, זאת כיוון שהנוהל בנוסחו המתוקן קובע לראשונה תקופה שבסיומה קונה המבקש זכות שבקשת השדרוג שלו

תועבר לדיון בוועדה הבינמשרדית, וכן כיוון שהנוהל לא מתנה את שדרוג המעמד בשינוי נסיבות, והוא אף מסמיך את מנהלת אגף האשרות להעניק שדרוג בלי להיזקק להחלטה של הוועדה.

המשיבים טוענים כי אין כל עילה להתערבות בית המשפט בתקופה שנקבעה בתיקון לנוהל – 10 שנים – זאת כיוון שתקופה זו סבירה, ומצויה עמוק בליבת שיקול הדעת הנתון לשר.

לעניין המועד שבו יש להתחיל למנות את תקופת 10 השנים, המשיבים טוענים כי כמקובל בכל נהלי רשות האוכלוסין ראוי שהמועד יימנה מיום קבלת המעמד הארעי, תוך שבמקרה של שיהוי לא סביר בטיפול בבקשה רשאי המבקש לפנות בעניין לראש הדסק. לעניין צירוף התקופות בהן החזיק המבקש ברישיון לשיבת ארעי מכוח נוהל אחר שאיננו הנוהל ההומניטרי, המשיבים טוענים שאין לקבוע כלל לפיו יש לצרף את התקופות, ברם הם מציינים כי העובדה שהמבקש החזיק ברישיון לשיבת ארעי מכוח נוהל אחר תובא בחשבון הן לצורך הבקשה ההומניטרית להסדרת המעמד והן לעניין בקשת השדרוג.

6. ההליכים בעתירה

לאחר הגשתה נקבעה העתירה לדיון. במסגרת הדיון הציע בית המשפט לצדדים להתמקד במי שהחזיקו ברישיונות לשיבת ארעי מכוח הנוהל המדורג, ולהסכים כי התקופה שבה הם החזיקו ברישיונות לשיבת ארעי מכוח הנוהל המדורג תיחשב כחלק מתקופת 10 השנים הנדרשת לפי התיקון לנוהל ההומניטרי. וזו לשון הצעת בית המשפט כפי שהיא נרשמה בפרוטוקול הדיון:

”בית המשפט: מציע לצדדים להסכים כדלקמן: מי שהיה לו רישיון א/5 מכוח הנוהל המדורג או בתקופת הביניים עד להחלטה של הוועדה הבינמשרדית או של ראש האגף, אזי ככלל ראש אגף האשרות יתייחס לתקופה זו כחלק מתקופת 10 השנים הנדרשת בנוהל, אלא אם יחליט ראש האגף שיש סיבה טובה מדוע לא לעשות כן”.

העותרות הודיעו כי הן מסכימות להצעה, ואילו המשיבים בקשו שהות להשיב לה. לאחר זמן מה הודיעו המשיבים כי בהמשך להצעת בית המשפט בכוונתם לתקן את הנוהל ההומניטרי פעם נוספת, ולהבהיר כי במניין תקופת 10 השנים יובאו בחשבון גם תקופות שבהן החזיק המבקש במעמד ארעי מכוח הנוהל המדורג ולאחריו מכוח נהלי הפסקת ההליך המדורג, וכן תובא בחשבון גם תקופת הביניים שבה החזיק המבקש במעמד ארעי עד למתן החלטה על ידי הוועדה הבינמשרדית, כל זאת בתנאי שהמבקש אוהז לפחות 5 שנים במעמד ארעי מכוח הנוהל ההומניטרי. יצוין כי בהמשך להודעתם אכן תקנו המשיבים את הנוהל ההומניטרי, כך שבסעיף י”ב לנוהל הוספה פסקה בזו הלשון:

”במקרים הומניטריים שעברו מנהלי הפסקת ההליך המדורג לדיון בוועדה בהתאם לנוהל מספר 5.2.0017 ונוהל מספר 5.2.0019, תימנה תקופת השהייה במעמד של רישיון לישיבת ארעי א/5, שניתן במסגרת ההליך המדורג והארכתו עד להחלטת הוועדה – בתוך תקופת עשר השנים האמורות, ובתנאי שמשך תקופת המעמד שניתן מטעמים הומניטריים מכוח החלטת הוועדה, לא יפחת מחמש שנים”.

העותרות הגיבו להודעת המשיבים. בתגובתן ברכו העותרות “על נכונותם של המשיבים להפנים, ולו באופן חלקי, את הערות בית המשפט”. עם זאת העותרות טענו כי הסכמת המשיבים לוקה בשניים; ראשית, היא איננה כוללת בתוכה אוכלוסייה של בני זוג זרים אשר ענינם הועבר לוועדה לא בגלל שהם עמדו בתנאי הסף שנקבעו בנהלי הפסקת ההליך המדורג, אלא מכוח הסמכות המיוחדת הנתונה בסעיף ג.13 לנוהל הפסקת הליך מדורג, וסעיף ג.12 לנוהל הפסקת הליך מדורג במקרה של אלימות, המסמיכים את עובדי רשות האוכלוסין להעביר להכרעת הוועדה הבינמשרדית גם מקרים שאינם עומדים תנאי הסף האמורים בנהלים אלו. ושנית, העותרות טוענות שאין מקום לדרישה לפיה בכל מקרה לא תועבר לוועדה הבינמשרדית בקשת שדרוג של מי שלא מחזיק לפחות 5 שנים במעמד ארעי מכוח החלטה של הוועדה הבינמשרדית.

7. דיון והכרעה

כעולה מהאמור, נותרה מחלוקת בין הצדדים לגבי שתי הסתייגויות שמעלות העותרות בנוגע לנוהל בנוסחו הנוכחי. לאחר שנתתי דעתי לעמדות הצדדים לגבי הסוגיות שנוותרו במחלוקת, אני סבור כי בכפוף להבהרות מסוימות עליהן אעמוד להלן, העתירה מצתה את עצמה לעת הזו, זאת לנוכח תיקון הנוהל ההומניטרי על ידי המשיבים, אשר נותן מענה סביר לבעיות שהציגו העותרות.

נקודת המוצא היא שהעתירה שלפניי היא עתירה כללית באופייה. היא איננה מעלה לדיון מקרה קונקרטי כלשהו, אלא היא מבקשת להביא לבחינתו של בית המשפט השגות כלליות שיש לעותרות בנוגע לנוהל ההומניטרי. ככלל:

”על פי מבחן הסף של כלליות, בית המשפט יימנע מלדון בביקורת על מדיניות כללית, כנושא מופשט, אלא ידון בעתירות המתמקדות במערכת עובדתית קונקרטית (שבה מדיניות זו באה לידי ביטוי). במילים אחרות, בית המשפט אמור להימנע ככל האפשר משאלות שעניינן חוקיותה של מדיניות בעלת אופי כללי, ועליו לדון בה בהקשרה של החלטה מסוימת”.

(ד' ברק – ארז משפט מינהלי – משפט מינהלי דיוני (2017) עמ' 401; וכן ראו בג"ץ 4750/18 אדמתי נ' מדינת ישראל (15.1.20)

אכן, לעיתים ידון בית המשפט גם בעתירות שלא מובאות אל פתחו אגב מקרה קונקרטי (ראו - עניין **אדמתי** בפסקה 8 לפסק הדין, ובהקשר קרוב יותר לענייננו – תקיפת נוהל של משרד הפנים - [בג"ץ 11437/05 קו לעובד נ' משרד הפנים](#) פ"ד סד (3) 122 (2011)). עם זאת, גם כאשר בית המשפט דן בעתירה כללית אזי אופן הפעלת הביקורת השיפוטית על ידי בית המשפט מושפע מאופייה הכללי של העתירה, כך שהביקורת השיפוטית מתמקדת בהיבטיה הכלליים של המדיניות הנתקפת ולא בטענות לגבי אופן יישומה בעתיד. הדברים אמורים במיוחד בעניין שלפניי, זאת לנוכח הסכמת הצדדים, הברורה מאליה, לפיה אין בפסק דיני כדי למנוע ממי שלא היה צד להליך שלפניי לטעון כל טענה כנגד הנוהל

ההומניטרי, ובכלל זה בעניין התיקונים שנעשו בו (ראו עמ' 5 לפרוטוקול ש' 31 – עמ' 6 ש' 2).
נעבור, אם כן, לדון בשתי השגותיהן של העותרות.

8. חששן של העותרות לפיו התיקון לנוהל ההומניטרי לא נותן פתרון למי שעניינם הועבר לוועדה הבינמשרדית למרות שהם לא עמדו בתנאי הסף הנדרשים לפי נהלי הפסקת ההליך המדורג, איננו חשש של ממש. התיקון לנוהל מחיל עצמו על מי "**שעברו מנהלי הפסקת ההליך המדורג לדיון בוועדה בהתאם לנוהל 5.2.0017 ונוהל מספר 5.2.0019**". פשיטא שגם מי שעניינו הועבר להכרעת הוועדה הבינמשרדית מכוח סעיפים ג.13 ו-ג.12 לנהלים האמורים עונה על הגדרה זו, ולכן התיקון לנוהל חל עליו. כך מתחייב לא רק מלשון התיקון לנוהל אלא גם ממהותו של העניין, שכן סעיפים ג.13 ו-ג.12 הנ"ל קובעים כי העברת עניינו של מי שלא עומד בתנאי הסף לוועדה מותנה בקיומם של "**טעמים הומניטריים מיוחדים**". דהיינו עניינו של מי שבקשתו לשדרוג מעמד הועברה לוועדה הבינמשרדית למרות שלא התקיימו בה תנאי הסף דומה למי שקיבל מעמד מכוח החלטת הוועדה הבינמשרדית, שכן גם היא מעניקה מעמד רק מטעמים הומניטריים מיוחדים.

אשר לדרישה לפיה תנאי להעברת בקשת השדרוג הוא שהייה במעמד ארעי למשך 5 שנים לפחות מכוח החלטה של הוועדה הבינמשרדית – לנוכח שיקול הדעת הרחב שנתון למשיבים בעניין מתן מעמד מנימוקים הומניטריים, ולנוכח מרחב ההתערבות הצר של בתי המשפט, הנגזר משיקול הדעת הרחב, לא שוכנעתי כי יש פגם בהתניה זו. העותרות טענו כי תנאי זה עלול להביא לתוצאות קשות במקרה שבו תתעכב במשך זמן רב ההחלטה בדבר העברת הבקשה לוועדה הבינמשרדית, או החלטת הוועדה הבינמשרדית, ברם מקובלת עלי תשובת המשיבים בהקשר זה, לפיה במקרה של עיכוב בלתי סביר רשאי מבקש השדרוג לפעול בעניין אי מתן ההחלטה.

9. בטרם סיום יובהר, כי בנוסף לאמור בהודעת המשיבים שלאחריה תוקן הנוהל ההומניטרי, נמסרו במהלך הדיון בעתירה הצהרות מטעם המשיבים. אין ספק כי כל ההצהרות הללו מחייבות את המשיבים, לרבות ההצהרה לפיה: "**במצב שהתקבל פסק דין שהחלטה של**

הוועדה לא הייתה סבירה, (ש)משך התקופה ייחשב לפי הנוהל מיום דחיית הבקשה על ידי הוועדה" (עמ' 4 ש' 23-25), וכך ההצהרה לפיה: "בסעיף 58 לתשובה שלנו התייחסנו ואמרנו שהמונח נסיבות חריגות ושינוי נסיבות שבנוהל צריך להיקרא כנסיבות חריגות ו/או שינוי נסיבות" (עמ' 4 ש' 30-31).

ולבסוף יובהר, כפי שבקשו העותרות בסעיף 23 לתגובתם, כי הוראת סעיף י"ג לנוהל ההומניטרי חלה גם על התיקון לנוהל.

10. בכפוף לאמור לעיל העתירה מוצתה, ולפיכך אני מורה על מחיקתה.

לנוכח הסכמת המשיבים לתקן את הנוהל באופן שהביא לפתרון רוב הקשיים שהעלו העותרות בעתירתן, דבר שחסך את הצורך לדון ברוב הטענות שעמדו על הפרק – אינני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ג אייר תשפ"א, 25 אפריל
2021, בהעדר הצדדים.